

Ямпільський музей – культурний осередок Поділля

Анотація. У статті розкрито зміст, особливості, функції Ямпільського музею образотворчого мистецтва Ямпільської міської ради як соціокультурної інституції, інструмента самоусвідомлення культури.

Ключові слова: музеологія, музей, колекції, Ямпільський музей образотворчого мистецтва Ямпільської міської ради.

Abstract. The article reveals the content, features, functions of the Yampil Museum of Fine Arts of the Yampil City Council as a socio-cultural institution, an instrument of self-awareness of culture.

Keywords: museology, museum, collections, Yampil Museum of Fine Arts of Yampil City Council.

Постановка наукової проблеми. Початки колекціонування унікальних та рідкісних речей в Україні сягають доби Київської Русі, коли при церквах і монастирях, у маєтках представників світської й духовної влади, аристократії почали накопичуватися перші збірки пам'яток. Відомі також приватні зібрання пізнішого часу, якими володіли українські гетьмани і козацька старшина, заможні верстви населення. Становлення музейництва, в цілому, і в Україні, зокрема, було зумовлено об'єктивною соціальною потребою в створенні інституцій поліфункціонального характеру з метою нагромадження, збереження, дослідження і популяризації культурних надбань, організації краєзнавчого руху на місцях. Виникнення й розвиток перших музеїв в Україні припадає на 19 – початок 20 ст. завдяки переважно приватній ініціативі окремих осіб та численних науковців, культурно-освітніх і церковних товариств, комітетів, комісій, навчальних закладів, органів місцевого самоврядування, у підпорядкуванні яких вони перебували.

Музейна справа нині розглядається як галузь культури, основним змістом діяльності якої є комплектування, облік, зберігання, вивчення та використання музеями культурних цінностей країни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українське музеєзнавство є невід'ємною складовою розвитку міжнародної музеології. Разом з тим, як і вся історія розвитку музеїв України, ця наукова галузь має свою національну специфіку. Це пов'язано з особливостями формування музейної мережі, самотутністю і різноманітністю історико-культурної спадщини на теренах українських земель, зумовлено також розвитком української історії, її драматичними періодами.

Проблеми музеєзнавства активно вивчаються зарубіжними і українськими вченими та музеєзнавцями. Низка питань перебуває в дискусійних обговореннях, які становлять провідні тенденції в розвитку теорії і практики музейництва, висвітлюють глибоку інтеграцію музею в соціально-культурне життя суспільства. Значну увагу вчені зосереджують на теоретичній складовій музейництва, його місці в системі соціогуманітарних наук, поняттях «музеологія», «музеєзнавство», «музей», визначеннях наукового об'єкта, предмета, методах дослідження (П. Ван Менш, З. Странський, Г. Глузінський, К. Хадсон, Скрівен, Ромедер, О. Закс, Т. Юрєнєва, Ю. Омельченко та ін.).

Тривають полеміка серед музеєзнавців щодо структури музеєзнавства (історичне, теоретичне, прикладне, музейне джерелознавство, музеографія), мови цієї науки, відзначається інтердисциплінарний характер музеології, розглядається процес трансформації музею в багатофункціональний культурний центр, активізація його функцій, зокрема, соціальної, освітньої, комунікативної (Дунган Ф. Камерон, Д. Спілбоєр, Г. Глазінський, М. Майстровська, О. Майстерниця, Л. Шляхтіна, Д. Равікович, М. Нікішин, Л. Петруніна та ін.).

Чимало праць присвячено обґрунтуванню специфіки музейних наукових досліджень, визначенню предмета досліджень музеології, виробленню ключових понять галузі, історії музейного будівництва, визначенню функцій музею як соціального інституту, зокрема ця проблематика розглядається в публікаціях А. Розгона, А. Закса, О. Іонової, І. Неуступного, З. Странського, Н. Макарової, В. Дукельського, Ю. Піщуліна, А. Фролова, М. Гнедовського, В. Лур'є, К. Хадсона, Т. Станюкович та ін.

Обговорення проблем подальшої динаміки музеології в умовах розвитку культури є закономірним і важливим. Це свідчить про зростаючу роль музеїв у суспільному житті, багатий потенціал цих осередків на перспективу.

Мета статті полягає в ознайомленні зі змістом, особливостями, функціями Ямпільського музею образотворчого мистецтва Ямпільської міської ради як соціокультурної інституції, інструмента самоусвідомлення культури.

Виклад основного матеріалу. Музеологія – наука, що формується на стику соціального і гуманітарного пізнання і вивчає закономірності генези та функціонування музею, його взаємодію з культурною і природною спадщиною, а також суспільством [3, с. 137].

Музей – один із інститутів культури, що вимагає аналізу питання про необхідність його присутності в культурі, установлення його зв'язку зі змістом культури в цілому і її соціальними функціями [3, с. 138].

Музеї завжди ставили за мету збереження автентичні свідчення реальності, хоча інтерпретація їх завжди зумовлювалася рівнем знань про конкретний історичний період. Саме тому музеї не повинні стати сховищами артефактів.

Колекції – головне знаряддя музеїв, і мета музеїв – ефективно включати ці колекції в процес комунікації, в першу чергу за допомогою виставок й експозицій [3, с. 139].

Музей постає засобом й образною моделлю способу адаптування людини до культури через відновлення цілісності світосприйняття.

Величезний інтерес для любителів історії та фольклору представляє Музей образотворчого мистецтва, розташований в центральній частині Ямполя (рис. 1). Ямпільський районний музей образотворчого мистецтва був заснований в 1986 році. Зараз перейменовано в зв'язку з об'єднанням територіальних громад на Ямпільській музей образотворчого мистецтва Ямпільської міської ради.

Рис. 1. Ямпільській музей образотворчого мистецтва Ямпільської міської ради

При музеї діє краєзнавчий відділ. Нещодавно в ньому був зроблений внутрішній капітальний ремонт і він очікує на художній проєкт, закупівлю вітрин та створення оновлених експозиційних виставкових залів (рис. 2). Є в планах перейменування його з краєзнавчого відділу на «Музей археології».

Рис. 2. Краєзнавчий відділ Ямпільського музею образотворчого мистецтва

Поряд з краєзнавчим музейним відділом встановлені дві статуї, два леви, які подаровані Папою Римським вірянам Ямполь за їхню віру і відданість. Один лев в стані бадьорості, другий – в стані спокою як символи віри (рис. 3).

Рис. 3. Статуї – два леви – подаровані Папою Римським вірянам Ямполь

Значну роботу проводить створений при музеї в 2004 році народний аматорський колектив подільської вишивки «Солов'їні вічка» (рис. 4), який є неодноразовим учасником міських, районних, обласних, всеукраїнських і міжнародних фестивалів (рис. 5) і різного рівня виставок. Вишивальниці колективу проводять як в музеї, так і за його межами майстер-класи (рис. 6), круглі столи (рис. 7), персональні виставки, вдосконалюючи свої вміння та залучаючи всіх бажаючих пізнати секрети вишивання.

Рис. 4. Народний аматорський колектив подільської вишивки «Солов'їні вічка»

Рис. 5. Відзнаки народного аматорського колективу подільської вишивки «Солов'їні вічка»

Рис. 6. Майстер-клас від вишивальниць народного аматорського колективу подільської вишивки «Солов'їні вічка»

Рис. 7. Круглий стіл від вишивальниць народного аматорського колективу подільської вишивки «Солов'їні вічка»

Ямпільський музей має в своєму зібранні експонати як художнього (рис. 8), так і краєзнавчого профілю (рис. 9). Є одним із осередків краю, який об'єднує та підтримує народних майстрів, популяризує, зберігає і активно розвиває традиції народного мистецтва.

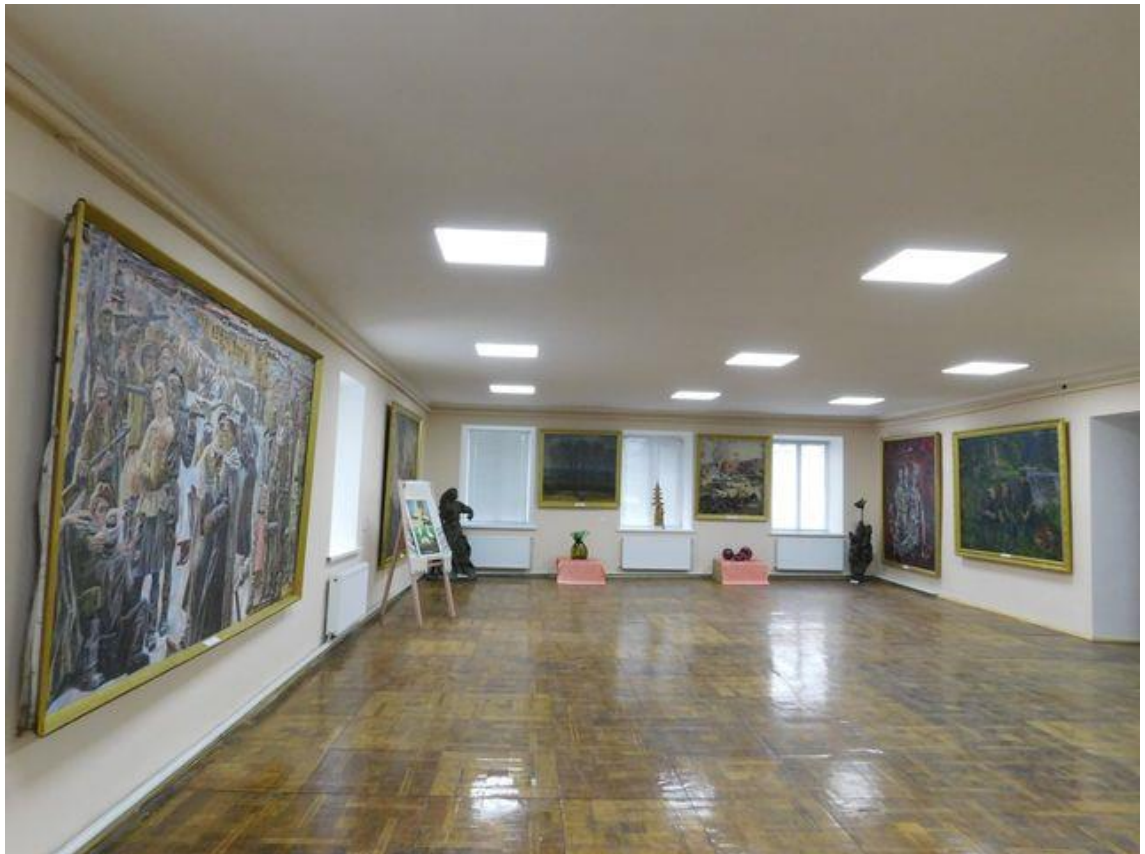

Рис. 8. Экспонати художнього профілю Ямпільського музею образотворчого мистецтва

Рис. 9. Експонати краєзнавчого профілю Ямпільського музею образотворчого мистецтва

Особливість музеїв полягає в тому, що вони збирають, вивчають, експонують першоджерела, або оригінали, тобто пам'ятки, які безпосередньо пов'язані з розвитком природи і життям людського суспільства.

За цією особливістю музеї близькі до науково-дослідницьких установ, які також вивчають у своїх аспектах першоджерела.

Друга особливість музеїв полягає в тому, що вони працюють з дуже різноманітними першоджерелами та використовують геологічні (рис. 10), валеологічні, зоологічні, антропологічні та інші природні колекції й пам'ятки матеріальної культури, знаряддя праці, інструменти, ремісничі вироби, зброю, побутові речі, пам'ятки духовної культури, твори живопису, графіки, скульптури, декоративне мистецтво, рукописні й друковані документи тощо (рис. 11).

Рис. 10. Геологічні колекції Ямпільського музею образотворчого мистецтва

Третя особливість музеїв є те, що вони використовують свої фонди для популяризації першоджерел, показу їх в експозиційних залах, проводять екскурсії, лекції, або інші види інформування (рис. 12).

Рис. 11. Колекції Ямпільського музею образотворчого мистецтва

Рис. 12. Популяризації першоджерел Ямпільським музеєм образотворчого мистецтва

Специфіка роботи музею виявляється також у тому, що в його діяльності, науково-дослідницька та освітня функції тісно поєднуються.

У сучасному світі музей є не лише місцем збереження, обліку та вивчення пам'яток культури. Нині це є культурно-освітній заклад, який висуває перед собою, крім специфічних професійних завдань, також науково-просвітницькі, науково-освітні, естетичні та виховні завдання.

Можна стверджувати, що сучасний музей – це своєрідний центр духовної культури нашого майбутнього.

Культурно-освітня діяльність – це один із видів музейної діяльності, який здійснюється в процесі безпосереднього контакту з аудиторією як у власне музеї, так і поза його межами. Під час цієї діяльності реалізуються такі соціальні функції – освітня, виховна та організації вільного часу.

Ямпільський музей, зокрема, й музеєзнавство, у цілому, формує новий підхід, коли в епіцентрі музейної діяльності вбачають не музейний предмет, а людину, музейну аудиторію.

Висновки. Культурна спадщина народу зберігаючись, накопичуючись у музеях, служить для задоволення соціальних потреб людини, таких як пам'ять, системне вивчення історії, цілісне ставлення до національної спадщини, моральність, патріотизм тощо. А ще є місцем організації зборів і демонстрації культурних та історичних цінностей, які тісно пов'язані з його експозиційно-виставковою роботою. Уміння правильно подавати інформацію стала таким самим важливим аспектом у музейній роботі, як і збереження експонатів.

Відвідайте музеї, зберігаймо історію та цінуймо те, що маємо!

Список використаних джерел:

1. Вайдахер Ф. Загальна музеологія: посібник. Львів, 2005. С. 28.
2. Закон України «Про музеї і музейну справу». *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 25. 191 с.
3. Маньковська Р. Музеологія як наукова галузь: сучасний дискурс та проблема теоретичного інтегрування. *Краєзнавство*. 2009. № 3-4. С. 136-144.
4. Маньковська Р.В. Сучасний музей в соціокультурній динаміці. *Історія України. Маловідомі імена, події факти*. К., 2006. Вип. 33. С. 106-118.
5. Омельченко Ю.А. Перша підсистема музейництва (теоретичні засади, витоки, формування). *Культурологічні студії*: зб. наук. пр. К., 2005. Вип. 2. С. 288-311.
6. Рутинський М.Й., Стецюк О.В. Музеєзнавство: навчальний посібник. К., 2008. С. 15.